

Aan de leden van Provinciale Staten,
De heren Frenay, Schmaal, Osseweijer,
Van der Laan, Van Kesteren, Ten Hoove,
Pestman en Marquart Scholz en mevrouw
Voerman

Datum : 17 maart 2021
Documentnr. : 2021-022381
Dossiernummer : K24767
Behandeld door : E.F.W. Stuij
Telefoonnr. : (050)316 4509
Antwoord op : uw brief van 18 februari 2021
Bijlage :
Onderwerp : Beantwoording Statenvragen SP, Groninger Belang, FvD,
PvHn, PVV, PvdD, 50+, Code Oranje en Ons Groningen
over het rapport Horvat en voortgang Aanpak Ring Zuid

Geachte dame en heren ,

Hierbij beantwoorden wij uw vragen over het rapport Horvat en de voortgang van de Aanpak Ring Zuid, zoals door u gesteld in de brief van 18 februari 2021.

- 1. Op maandag 1 februari is aan de stukken voor PS de risicoanalyse van Horvat en Partners toegevoegd. Dat document bevat belangwekkende informatie; voor de bestudering ervan was echter slechts één dag beschikbaar. Waarom is dat document niet al veel eerder verstrekt? Voor zover wij begrepen hebben, zat het ook niet bij de vertrouwelijke stukken die in juli ter inzage lagen. Waarom vond u het kennelijk eerst niet, en later wel relevant om het met PS te delen?**

In het besloten deel van de presentatie voor uw Staten op 8 juli 2020 over de bereikte overeenstemming op hoofdlijnen is ook ingegaan op de risico's die bij de opdrachtgever zouden blijven. Dit riep toen geen bijzondere vragen op. Het rapport is verstrekt naar aanleiding van een toezegging in de informatiesessie van 22 januari 2021 voor uw Staten over de Aanpak Ring Zuid, toen het ging over de Vaststellingsovereenkomst.

- 2. Het risico wordt ingeschat op 45 miljoen, maar in de Horvat-rapportage staat dat dit op basis is van beperkte informatie (zie de disclaimers in het rapport). Kan GS toelichten waarom zij desondanks volledig op dit advies bouwen? Was het gezien de omvang van de bedragen niet verstandig geweest een uitgebreidere analyse te (laten) maken?**

Aan Horvat is alle beschikbare informatie op dat moment verstrekt. Op basis daarvan heeft Horvat middels een aantal methodieken een uitgebreide analyse gedaan. De disclaimers die Horvat heeft opgenomen zijn gebruikelijke disclaimers, namelijk dat het advies op basis van aan Horvat geleverde informatie is met de in de rapportage opgenomen uitgangspunten.

- 3. *Uit ambtelijke toelichting is ons gebleken dat er in het project nog slechts zeer beperkt rekening wordt gehouden met mogelijke besparingen en – mochten die zich aandienen – de opbrengsten daarvan 50/50 over ARZ en CHP worden verdeeld. Kunt u enkele voorbeelden geven van dergelijke mogelijke besparingen?***

Het gaat daarbij bijvoorbeeld om slimme aanpassingen in ontwerp en uitvoering door CHP waardoor eventueel kosten bespaard kunnen worden. Hierbij staat voorop dat CHP wel moet voldoen aan de scope en de gestelde eisen.

- 4. *De vorige vraag is mede ingegeven door onze zorg om de kwaliteit van het werk en de overlast voor de omgeving. Kunt u garanderen dat daarop niet wordt bespaard? Hoe is het toezicht hierop georganiseerd?***

Ja, wij kunnen garanderen dat hierop niet wordt bespaard. Vanuit de opdrachtgever wordt er op toegezien dat de overlast van de werkzaamheden zoveel mogelijk wordt beperkt. De eisen en afspraken hierover in het contract zijn niet gewijzigd en zijn dus onverminderd van kracht. De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat overlast in bepaalde situaties ondanks alle inspanningen helaas niet altijd te voorkomen is.

- 5. *In het Horvat-rapport lezen we dat een risicoreservering 25 % uitzonderlijk hoog is; zeker gezien de fase waarin het project zich inmiddels bevindt. Kunt u toelichten waarom in dit project niet een gebruikelijk risico-percentage gehanteerd kan worden?***

Wij volgen de lijn van Horvat, die in haar rapport stelt dat een percentage van 25% aan risicoreservering over de nog te realiseren productie voor dit project reëel is. Horvat gaat in bijlage B van het rapport uitgebreid in op de onderbouwing van deze conclusie.

- 6. *In het Horvat-rapport worden serieuze zorgen geuit over de kwaliteit van de interne organisatie bij CHP. Zijn die zorgen er nog steeds? Indien niet, door welke acties van ARZ en/of maatregelen van CHP zijn ze weggenomen?***

CHP heeft sinds april 2020 zowel op gebied van management, uitvoering, structuur en werkwijze de organisatie verstrekt. ARZ ziet geen aanleiding om extra maatregelen aan CHP te vragen of op te leggen. Dit neemt niet weg dat ARZ middels de reguliere instrumenten van contractbeheersing en afstemming de kwaliteit van producten van CHP blijft toetsen.

- 7. *Enkele maanden geleden sprak mw Gräper over 'dun vertrouwen'. Met de VOK is het vertrouwen hersteld. Is dat herstel hoofdzakelijk toe te schrijven aan het financiële akkoord, of zijn er ook op andere terreinen nieuwe afspraken gemaakt? Kunt u daar dan wat meer over zeggen?***

Zoals u bekend is, zijn met het plan van Aanpak van de commissie Hertogh belangrijke afspraken gemaakt over de samenwerking tussen ARZ en CHP. Een belangrijk deel van de aanbevelingen is inmiddels geïmplementeerd in de CHP- en ARZ-organisatie. Dat draagt bij aan het vertrouwen, echter in de wetenschap dat veranderingsprocessen taai zijn zal dit continu aandacht blijven vragen van beide organisaties.

- 8. *In totaal ontvangt CHP nu 652 miljoen, dat is 264 meer dan aanvankelijk was overeengekomen. In bijlage 7 bij de voordracht (Aanvullende informatie n.a.v. informatiesessie) worden deze extra kosten gespecificeerd. Twee posten roepen bij ons vragen op: 1) Schade verleden, 36,3 miljoen; en 2) Verdeling verlies, 121 miljoen. Opgeteld – en dan nog exclusief het geheime bedrag dat CHP zelf afboekt – is er dus voor 157 miljoen verlies/schade/meerkosten. Kunt u toelichten wat hiervan de oorzaken zijn? Uiteraard hoeven wij geen details, maar op hoofdlijnen willen wij dit wel graag weten.***

De bedragen voor schade verleden en verdeling verlies komen voort uit eindrapportage van de Taskforce Financiën (TFF).

Op hoofdlijnen concludeert de TFF dat de enorme complexiteit van het project door partijen is onderschat. Het contract kent ogenschijnlijk allerlei vrijheden en veronderstelde mogelijke optimalisaties, maar blijkt tijdens de werkzaamheden steeds meer 'belast' met een veelheid aan (niet altijd even duidelijke) eisen en wensen, waardoor de oplossingsruimte steeds verder verkleint, mede doordat het contractmanagement erg stringent is en CHP pas laat interactie zoekt. De samenwerking vanuit beide had meer aandacht moeten krijgen; een samenwerking die juist een essentiële succesfactor is bij complexe projecten in een hoogstedelijke omgeving met een veelheid aan stakeholders.

- 9. In de VOK lezen we dat de afspraken over 'verrekenbare posten' ongewijzigd blijven. Zijn de extra kosten die hieruit mogelijk voortvloeien opgenomen in de risico-reservering of komen ze er nog bovenop? Indien dat laatste het geval is, waar moeten we dan ongeveer rekening mee houden?**

Sommige verrekenbare posten (zoals bijvoorbeeld schaderijdingen) worden door de beheerder (RWS) vergoed en maken geen onderdeel uit van de projectkosten. De andere posten zijn opgenomen in de risicoreservering.

- 10. Het bedrag van de risico-reservering is optelling van diverse risico's die elk voor zich zijn gecalculeerd op basis van risicobedrag x kans dat het risico optreedt. Hoe groot schat u de kans dat er zich zodanig veel risico's daadwerkelijk voordoen dat het totale risico-bedrag wordt overschreden? En als onverhoopt alle risico's zich voordoen, hoeveel geld is daarmee dan gemoeid?**

Het genoemde bedrag is een inschatting van de kansen. Daarnaast is er een post onvoorzien onvoorzien van ca 25% van de risicoreservering om dit soort zaken op te vangen. Het mag duidelijk zijn dat, indien alle risico's zich in volle omvang zouden voordoen, een veelvoud nodig zou zijn om dat op te vangen. Dat geeft geen houvast voor een reële risicoreservering en is ook niet het advies van Horvat.

- 11. Wij hebben begrepen dat het project (intern) bestaat uit een reeks deelprojecten/werkpakketten, waarvoor per deelproject door CHP ontwerpen en uitvoeringsplannen worden gemaakt, die vervolgens door ARZ moeten worden goedgekeurd. Is er een overzicht beschikbaar van deze deelprojecten en de status ervan?**

Uiteraard heeft de opdrachtgever als onderdeel van het contractbeheer het overzicht over de deelprojecten en de status ervan. In de planning worden vier clusters onderscheiden. Onderverdeeld naar die clusters is de stand van zaken qua afgeronde ontwerpen:

- Cluster 1 (West) 70%
- Cluster 2 (Julianaplein) 50%
- Cluster 3 (VDL) 60%
- Cluster 4 (Oost) 70%

- 12. We lezen in het Horvat-rapport dat de "aannemer bij de verdiepte ligging beoogde de damwanden, die dienen als hulpconstructies voor het construeren van de kuip, daarna weer te verwijderen. Door de beperkte afstand tussen de kuip en damwanden zag de opdrachtgever hier een te groot risico in. De opdrachtgever heeft een wijziging van de bouwmethode aangevraagd, waarbij de damwanden achterblijven in de grond." Deze lezing is een andere dan die van de heer Van de Beek die ons op 22 januari vertelde dat de damwanden zijn blijven zitten om zo een tweede ronde overlast voor de omgeving te voorkomen. Wat is de juiste lezing? Klopt onze conclusie dat de damwanden – door een meetfout? – te dicht op elkaar zijn geplaatst? Foutje, kan gebeuren. Als dat zo is, waarom wordt dat dan niet gewoon verteld?**

Beide lezingen zijn juist. Tijdens de bijeenkomst op 22 januari 2021 heeft de directeur van Aanpak Ring Zuid toegelicht, dat er gekozen is om de damwandplanken te laten zitten. Er uit halen en elders hergebruiken heeft waarde, andersom zitten er aan het verwijderen ook kosten vast. Samen met CHP is bepaald dat de kosten voor het verwijderen en de restwaarde gelijk zijn. Daarnaast heeft de directeur ARZ toegelicht, dat een andere reden om toe te staan dat de damwandplanken blijven zitten, is dat dit ook veel minder hinder voor de omgeving betekent. De overlast van het verwijderen is niet

veel minder dan het intrillen van de damwandplanken, waar omwonenden veel overlast van hebben ervaren.

- 13. Tevens lezen we “Het niet terugwinnen van de damwanden is daarbij een extra kostenpost voor de opdrachtnemer en een mogelijke bron van een claim aan de opdrachtgever.” Ook dit is anders dan wat de heer Van de Beek ons vertelde, namelijk dat het uittrillen ook veel geld kost en dat dat nauwelijks opweegt tegen de besparingen door hergebruik. Over hoeveel extra kosten gaat het hier nu werkelijk? De financiële gevolgen zijn inmiddels in de VOK verrekend, maar hoe moeten wij het interpreteren dat wij verschillende verhalen te horen kregen?**

Tijdens de informatiesessie is toegelicht, dat deze methode kostenneutraal kan worden uitgevoerd.

- 14. Bij het oorspronkelijke aanbestedingsbedrag heeft CHP zich verplicht 70% van de aanneemsom te besteden in de regio (o.a. werkgelegenheid). Ambtelijk is bevestigd dat dit ook voor de nieuwe aanneemsom geldt. Tweejaarlijks zou gerapporteerd over de regionale inzet. Over 2016 en 2017 is een rapportage ontvangen. Ondanks verschillende toezeggingen is over 2018 en 2019 nog steeds niet gerapporteerd. Wanneer kunnen wij deze rapportage verwachten?**

CHP heeft als onderdeel van hun inschrijving aangeboden, om de economische effecten te monitoren. De verantwoording vindt drie keer plaats, verspreid over de projectperiode. Met de vertraging van 36 maanden is het interval tussen deze rapportages ook groter. We hebben nog geen termijn voor de 2e rapportage, maar verwachten dit in 2021. Voor de goede orde: CHP is opdrachtgever voor deze onderzoeken.

- 15. Welke garantie is er in de vaststellingsovereenkomst of anderszins dat CHP zich aan de 70% houdt en niet gaat bezuinigen door bijv. te tornen aan de arbeidsvoorwaarden/omstandigheden van de betrokken werknemers of goedkoper personeel uit het buitenland aan te trekken? Hoe houdt u als opdrachtgever hier toezicht op?**

Dat is onderdeel van het contract. Daar ziet de opdrachtgever Aanpak Ring Zuid op toe.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.